

CERIPORIA EXCELSA, NIEUW VOOR NEDERLAND

J. Geesink

Molenstraat 17
6914 AC Herwen

Aan de zuidoever van de Waal, vlak na de splitsing bij Panerden, is een gemengd loofbosje gelegen met voornamelijk populier (*Populus*), meidoorn (*Crataegus*) en vlier (*Sambucus*). Op 5 november 1979 trof ik daar op een zeer vermolmde, in de humuslaag gezakte stam, een witte korstzwam aan, die *Cristella farinacea*, een zeker niet zeldzame Corticiaceae, bleek te zijn. Het was maar goed, dat ik het nodig vond nog een trap tegen de vermolmde troep te geven. De stam bleek namelijk hol te zijn en boven aan de binnenkant van die holte groeide een resupinate *Poria* met -verrassend- een lichtviolet kleur. Het leek mij nu van belang te proberen de houtsoort te bepalen. De top van de stam lag vrij van de grond en was nog tamelijk stevig en daar groeiden Judasoren op. De houtsoort kon nu met vrij grote zekerheid als vlier (*Sambucus*) worden vastgesteld.

Beschrijving:

Ongeveer 12 cm lange en 3-5 cm brede poriënlaag, volkomen resupinaat, zonder rhizomorfen, 3-4 poriën per mm, onregelmatig, grillig, hoekig en rond van vorm (fig. 1a, naar droog materiaal), minder dan 0,5 mm lang, iets netvormig (retikulaat), zacht van konsistentie en lichtviolet van kleur (Séguy 29, 30, 90). Doorsnede van poriën 0,2-0,4 mm, lengte variabel, tussenschotten 0,125-0,25 mm breed.

Hyfensysteem monomitisch, dunwandig, septen zonder gespen. Hyfen van porietrama 2-4 μ m dik, evenwijdig gerangschikt, vrij recht en hoekig vertakt (fig. 1b). Hyfen van de laag tegen het substraat (subikulum) over het algemeen ook dunwandig maar hier en daar dikwandiger gedeelten te vinden, met meer septen en kronkeliger, 4-6 μ m dik (fig. 1c).

Basidiën 13-16 x 6-7 μ m, 4-sporig met dunne sterigmen van ongeveer 5 μ m lengte. Geen cystiden of wat voor steriele cellen dan ook (fig. 1d). Sporen 5-6,5 x 2,5-3 μ m, dunwandig, iets allantoid, meestal met één oliedruppel (fig. 1e).

Het zeer bruikbare boekje van Jahn (1970) gaf geen zekerheid maar het geslacht leek me in ieder geval *Ceriporia* toe. Met behulp van Domansky's Polyporaceae I was pas de naam vast te stel-

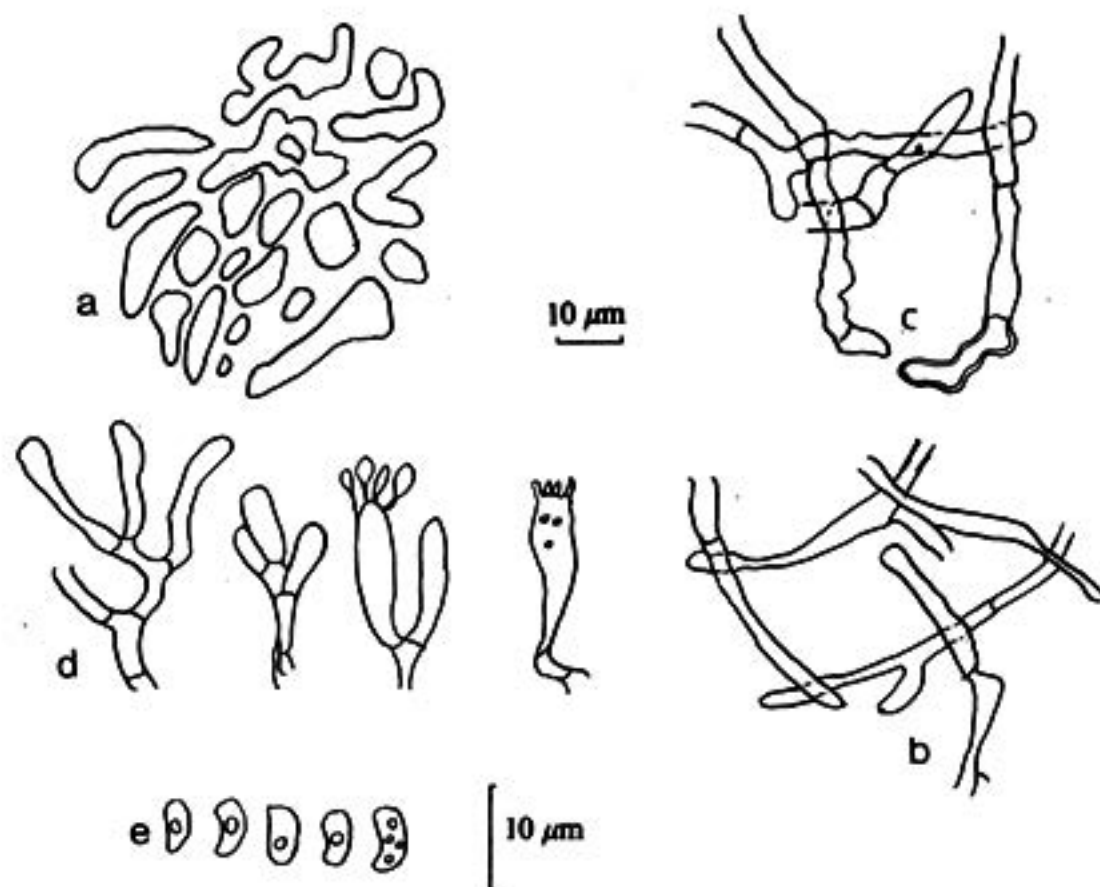

Fig. 1. *Ceriporia excelsa*

len. Het bleek *Ceriporia excelsa* (Lundell) Parmasto te zijn, een in heel Europa zeer zeldzame soort.

Over het ontstaan van de naam *Ceriporia excelsa* is nog wel wat te vertellen.

Fries heeft in 1821 een soort beschreven onder de naam *Polyporus rhodellus*. Meer dan een eeuw lang heeft de soort, die een enkele keer langs de Waal gevonden is, de naam *rhodellus* behouden (Bondartsev, 1953), hoewel men vond dat de afbeelding waarop die naam gebaseerd was (Fries 1884, tab. 189: 2) meer op *Merulioporia purpurea* (Fr.) Bond. et Sing. leek. Lundell heeft de knoop in 1940 doorgehakt en geschreven, dat ten eerste in Fries' herbarium geen materiaal aanwezig is en dat ten tweede het gebaseerd zijn op die afbeelding niet gerechtvaardigd is omdat die afbeelding jonge exemplaren van *Merulioporia purpurea* voorstelt (Domansky 1972: 59). Lundell heeft toen de naam *Poria excelsa* geïntroduceerd, welke naam in 1959 door Parmasto veranderd is in *Ceriporia excelsa*.

De vergissing door Fries begaan is voorstelbaar want *Ceriporia* wordt juist gekenmerkt door retikulate, ondiepe poriën; *Merulioporia* heeft ook zulke poriën maar het hymenium loopt in dit genus over de randen van poriën heen. De snede van de poriën is

dus fertiel en niet steriel zoals bij de Polyporaceae.

Donk heeft in tegenstelling met bovengenoemde auteurs juist de latijnse diagnose van Fries onder de loep genomen (Donk 1974: 210-211). Hij beschrijft uitvoerig in zijn Checklist hoe hij tot de konklusie komt, dat Fries in 1821 naar alle waarschijnlijkheid de minst zeldzame *Ceriporia*-soort te pakken had, n.l. *Ceriporia viridans* (B. & Br.) Donk. Hij vindt het noodzakelijk, dat er een nieuw onderzoek komt van het "komplex, waar *C. viridans* toe behoort".

Ondertussen heeft Christiansen in 1960 de soort onder de naam *Fibuloporia rhodella* in zijn boek opgenomen en geen gewag gemaakt van de twijfels, die er toen al omtrent deze *Poria* waren.

Ryvarden beschreef hem in zijn werk in 1976 als *Ceriporia excelsa*, zeer zeldzaam in Skandinavië, zowel op loof- als op naaldhout voorkomend en als een karakteristieke soort, duidelijk gescheiden van *C. purpurea* en *C. viridans* (1976: 112-113).

Het doet mij in ieder geval goed, dat een fietstochtje in de buurt van mijn nieuwe woonplaats zo gauw een zo interessante nieuwe soort voor Nederland heeft opgeleverd.

Summary:

Ceriporia excelsa (Lundell) Parmasto (Polyporaceae) is first recorded for the Netherlands.

Literatuur:

- Bondartsev, A.S. (1953). The Polyporaceae of the European USSR and Caucasia. Moskwa-Leningrad.
- Bourdot, H. & Galzin, A. (1927). Hyménomycètes de France. Paris.
- Domafsky, S. (1965). Fungi. Polyporaceae I. Warsaw.
- Christiansen, M.P. (1960). Danish Resupinate Fungi, Part II, Homobasidiomycetes. Copenhagen.
- Donk, M.A. (1933). Revision der Niederländischen Homobasidiomycetae-Aphyllloporaceae.
- Donk, M.A. (1974). Checklist of European Polypores. Amsterdam-London.
- Jahn, H. (1970). Resupinate Porlinge, *Poria* s. lato, in Westfalen und im nördlichen Deutschland. - Westfälische Pilzbriefe VIII: 41-68.
- Ryvarden, L. (1976). The Polyporaceae of North Europe. Vol. I. Oslo.
- Séguy, E. (1936). Code universel des Couleurs. Paris.

Opm.: *C. excelsa* is in 1979 ook gevonden door J. Stalpers op Beuk in Middachten.